

ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷՋՄԻՍԺՆԻ ԲԱՐԵՐԱՐ ՊԱՐՈՆ ԳԱԼՈՒՍՏ ԿՅՈՒԼՊԵՆԿՅԱՆԻ ՄԱՀԸ

Հուլիսի 20-ին Փարիզից ստացված հաղորդագրությունից հայտնի դարձավ, որ Պորտուգալիայի մայրաքաղաք Լիսաբոնում, Ավիզուի իր շքեղ պալատում, երկակարատե հիվանդությունից հետո կնքել է մահկանացուն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի բարերար, հայտնի մեծահարուստ պարոն Գալուստ Կյուպենկյանը:

Հանգուցյալը ծնվել է 1869 թ. Կեսարիայի (Թյուրքիա) Թալաս գյուղաքաղաքում, առևտրականի ընտանիքում: Մասնագիտական իր կրթությունը ստանալով Լոնդոնում՝ որպես նավթագետ-ինժեներ, նա շատ արագ բարձրանում է տնտեսական բազմաբարդ սանդղաներով: 1891—1892 թվականներին հանգուցյալը ճանապարհորդում է Կովկասում և զբաղվում նավթի հետազոտական աշխատանքներով: Այդ նույն ժամանակ ֆրանսերեն լեզվով նա գրում է իր նշանավոր աշխատություններից մեկը՝ «Ապշեռոնյան քեռակղզին և ճանապարհորդություն Կովկասում» խորագրով, որը մեծ հետաքրքրություն է առաջացնում նվիրողներին: Որոշ ժամանակ նա աշխատում է Բաքվի նշանավոր նավթարդյունաբերող, ռուսական «նավթի թագավոր» հայազգի Մանթաշեի մոտ որպես խորհրդատու: Նա այստեղ շատ շուտ ըմբռնում է, թե ի՞նչ հսկայական նշանակություն կարող է ունենալ «սև ոսկու շահագործումը»: Հանգուցյալի այդ ձգտմանը նպաստում է հոր մահից հետո կտակով իրեն թողնված շոշափելի մի հարստություն՝ մոտ 400.000.000 ֆրանկ:

Նավթարդյունաբերության ասպարեզում իր առաջին խոշոր ձեռնարկը նա սկսում է Իրաքում՝ կազմակերպելով Թյուրքական նավթային ընկերությունը (Turkish petroleum

company): Նա այդ ընկերության նախաձեռնությամբ սկսում է Մուսուլի նավթահանքերի շահագործումը: Նա կարողանում է իր ձեռքը կենտրոնացնել այն բոլոր արժեթղթերը, որոնք երբեմն պատկանում էին Թյուրքական ազգային բանկին, գերմանական բանկին և Ռոյալ Դատշ Եել միությունը:

1914 թվականին, Գալուստ Կյուպենկյանը իրագործում է իր խոշոր ձեռնարկներից մեկը՝ Թյուրքական նավթային ընկերության բաժնեթղթերը հանձնում է Անգլո-Իրաքյան նավթային ընկերության և այդ ճանապարհով դառնում Մուսուլի նավթահանքերի սեփականատերը: Նա ստանում է այդ ընկերության շահույթի հինգ տոկոսը: Այդ եկամուտով նա հսկայական հարստություն է դիզում և դառնում աշխարհի 17 ամենահարուստ մարդկանցից մեկը (Ռոկֆելլերի, Մորգանի և մյուսների շարքում. այս թվում չի մտնում նույնիսկ Ռոտշիլդը): Կյուպենկյանին անվանում են «5 տոկոսի պարոն», «նավթի արքա»: Նա իր սեփական միջոցներով կառուցում է աշխարհի խոշորագույն նավթամուղը Մուսուլից մինչև Միջերկրական ծով: Ըստ մամուլում եղած հաղորդագրությունների, մահանալուց հետո հանգուցյալ Կյուպենկյանը թողել է 2 միլիարդ գուլարի հարստություն:

Լինելով մեծ գեղարվեստասեր, համաշխարհային առաջին պատերազմի նախօրյակին նա Փարիզում կառուցում է իրեն համար մի պալատ և հավաքում նկարների մեծածեք մի կոլեկցիա, որոնք հաճախ ցուցադրվում են Լուվրում և Բրիտանական թանգարանում: Նա, փաստորեն, գեղարվեստական նկարների և թանգարանային արժեքների խոշորագույն կոլեկցիոներներից մեկն էր աշխարհում:

Կյուլպենկյանը և նրա բարեհամբավ ընտանիքը աչքառու բարերարություններ ունեն արտասահմանի հայկական շրջանում. նրանք են հիմնել Կոստանդնուպոլսի Ս. Փրկիչ ազգային հիվանդանոցի Կյուլպենկյան հարկաբաժինը, որն օժտված է բժշկական ամենաարդիական գործիքներով: Նրանք են կա-

վայրերի տարաբախտ հայերի համար և՛ առողջապահական, և՛ դաստիարակչական տեսակետով:

Որպես Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու զավակ, հանգուցյալն ունի բարերարություններ նաև հօգուտ հայոց եկեղեցիների. այսպես, նա է կառուցել Լոնդոնի (Անգ-

Ողբացյալ բարերար պարոն Դավուտ Կյուլպենկյան

ուցել Հալեպում (Սիրիա) Վերժին Կյուլպենկյան մայրանոցը ու հիանալի կահավորել: Նրանք են նույնպես հիմնել Հալեպում Պողոս Կյուլպենկյանի անվան բարձրագույն նախակրթարանը՝ տարազիր հայորդիներին ուսում տալու համար, և այլ հաստատություններ, որոնք մեծ բարիք են եղել գտնված

լիա) հայոց Ս. Սարգիս եկեղեցին՝ ի հիշատակ իր հոր՝ Սարգիս Կյուլպենկյանի: Նա է կառուցել Երուսաղեմի Հայոց Պատրիարքարանին կից, Կոստանդնուպոլսի և Երուսաղեմի Պատրիարք լուսահոգի Տ. Եղիշե արքեպիսկոպոս Դուրյանի անունը հավերժացնող հույակապորեն գեղակերտ Դուրյան մատենադարանը:

Հանգուցյալը հաճախ նվիրատվություններ է կատարել արտասահմանի հայերի թշվառությունները մեղմելու նպատակով. այսպես օրինակ, Կիլիկիայից Լիբանան ապաստանած տարագիր հայերին նյութապես օժանդակել է՝ դեպի Մուսուլ (Իրաքի նավթառատ շրջանը) կատարած ուղևորության ժամանակ:

Կարճ ժամանակով, հանրածանոթ Պողոս Նուպար փաշայի մահվանից հետո, նա ընտրվել է նախագահը Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միության՝ մի կազմակերպություն, որը բարերար դեր է կատարում արտասահմանի հայության չքավոր դանգվածների մշակութային ու ֆիզիկական կարիքները բավարարելու գործում:

Հանգուցյալը հիվանդության անկողնում իսկ անալյալ պահեց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հանդեպ սիրալիր բարեկամությունը, որի

հիմք դրել է երջանկահիշատակ Տ. Տ. Գեորգ Զ. հայրենասեր Կաթողիկոսը: Նա, ինչքան էլ բազմազբաղ լիներ և առօրյա աշխատանքով կլանված, չէր մոռանում շնորհավորել Ամենայն Հայոց հայրապետին ու Գերագույն Հոգևոր Խորհրդին՝ Քրիստոսի Ս. Մենդյան և Ս. Հարություն տոների առթիվ: Հոգեկույս Հայրապետին խոստացել էր իր հարստությունից բաժին հանել նաև Ս. Էջմիածնին. ինչպես հեռագրական գործակալությունները ծանուցին նրա մահվան կապակցությամբ, նա հարգել է իր խոստումը:

Մեծանուն հանգուցյալի բարեմասնություններից մեկը եղել է այն, որ նա իր ընտանեկան հարկում պարտադրել է խոսել միայն մայրենի լեզվով՝ հայերեն:

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ հղիցի»:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՏԵՐ-ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

